

PARKINSONISME
CAFÉ

Autorijden met parkinson

Frank Schopman:

- heeft 9 jaar parkinson;
 - selecteerde politiek nieuws voor Lubbers en Kok;
 - had tekstbureau, schreef zeilmagazines;
 - was docent Nederlands;
-
- is voorzitter en penningmeester Parkinson Café Almere;
 - is spreekbeurthouder en standhouder Parkinson Vereniging;
 - schreef boek over zijn ervaring met parkinson: 'Leven met parkinson'

Moeder en broer

- Moeder kreeg parkinson op 52-ste, leefde nog 15 jaar, raakte dement;
- Broer kreeg het op zijn 48-ste, is nu 24 jaar ziek.

Wanneer rijbewijsverlenging aanvragen?

Wat is wijsheid?

- Kort na je diagnose?
- Een tijd na diagnose als rijden niet meer zo goed gaat?
- Vijf maanden voor de datum dat jouw rijbewijs niet meer geldig is?
- Geen verlenging aanvragen, liever stoppen.

Op welke datum verloopt je rijbewijs?

- Kijk op de achterkant van je rijbewijs
bij categorie B (=auto)
naar een datum zo ver mogelijk rechts van B

Autorijden met parkinson

Parkinson:

- kan invloed hebben op autorijden en gevaarlijk zijn in het verkeer

Je kunt moeite hebben met:

- bewegen
- concentratie
- geheugen.

Daarom extra regels

5 maanden voor rijbewijs verloopt:

- stuur Gezondheidsverklaring in op mijn.cbr.nl
- laat keuring doen door een neuroloog
- Zo beoordeelt CBR:
 - jouw rijgeschiktheid,
 - noodzaak van een rijtest,
 - adviezen over aanpassingen aan je auto.

Kosten:

- Gezondheidsverklaring op site van CBR: € 44,50.
- Onderzoek neuroloog van 30 minuten betaal je zelf:
 - 15 minuten keuring (directe tijd), toeslag?
 - 15 minuten opstellen rapport (indirecte tijd), toeslag?
- Huur lesauto indien geen eigen auto;
- Aanpassingen auto;
- Leges rijbewijs, pasfoto's.

Rijtest

CBR beoordeelt of je:

- op veilige en verantwoorde manier rijdt;
 - de auto goed kunt bedienen en besturen.
-
- Deskundige kijkt of beperking gecompenseerd kan worden door:
 - extra rijlessen
 - technische aanpassingen
 - orthopedisch hulpmiddel.

Rijtest (2):

- ‘deskundige praktische rijvaardigheid’ van CBR, beoordeelt of je veilig rijdt;
- vlak voor rijtest maakt deskundige kennis met je;
- ‘het is geen rijexamen’;
- na afloop vertelt hij/zij hoe het ging;
- geeft uitkomst door aan CBR-arts, die neemt een besluit.

Besluit ontvang je schriftelijk:

- meestal mag je blijven rijden;
- soms maatregelen als bril of aanpassingen aan auto;
- als rijden niet meer verantwoord is;
dan geen verlenging.

Wat kan CBR beslissen?

CBR:

- beoordeelt of je geestelijk en lichamelijk in staat bent te rijden;
- kijkt naar Gezondheidsverklaring, info neuroloog en resultaat rijtest.
- Er zijn drie uitkomsten, je bent:
 - rijgeschikt voor bepaalde tijd: 1, 3 of 5 jaar;
 - rijgeschikt onder voorwaarden: pas auto aan, draag bril.
 - niet rijgeschikt, je rijbewijs wordt ongeldig.

Het verhaal van Clemens en Rens

- Clemens (diagnose december 2020) vult maart 2022 gezondheidsverklaring in, want in oktober wordt hij 75 jaar;
- Begin van digitale en echte papierwinkel: brieven, formulieren, verwijzingen, instructies, rekeningen;
- CBR verwijst naar keuringsarts en neuroloog;
- Neuroloog stelt wat vragen en laat Clemens heen en weer lopen;
- Keuringsarts doet alleen ogentest, beide artsen rapporteren aan CBR;
- CBR nodigt Clemens uit voor rijtest.

Clemens kiest voor Leusden, begin middag

- Stikt van de jongeren daar, voor theorie en afrijden, legio lesauto's.
- Clemens en Rens ontvangen door deskundige CBR in kamer;
- 'Het gaat om een rijtest en niet een examen';
- 'Bedoeling om je veilig achter het stuur te houden en op de weg';
- 'CBR wil aan de kant van bestuurder staan'.
- Buiten hoost het, ze wachten 10 minuten.

Clemens doet rijtest in zijn eigen auto

- De CBR-deskundige plaatst remkrachtmeter;
- Na rijtest wordt Rens gevraagd aan te schuiven;
- De test is niet voldoende. De deskundige vond dat Clemens een groepje meisjes in de regen niet goed had opgemerkt;
- Clemens kijkt onvoldoende over zijn schouder en moet letten op zijn positie op de weg bij hogere snelheden;
- Advies: rijlessen nemen om routines op te frissen of aan te passen.
- Een tegenvaller. Zelf vond Clemens dat het allemaal wel goed ging.

Rijtest is maatwerk

- Rijtest is **maatwerk**;
- Afhankelijk van je situatie nadruk op '**zien**', '**denken**' of '**doen**';
- **Zien**: bij lage gezichtsscherpte of klein gezichtsveld:
 - positie kiezen op de weg, rekening houden met obstakels,
 - weloverwogen besluiten nemen zonder verkeer te hinderen,
 - aandacht verdelen: bediening en besturing van auto en verkeer,
 - waarnemen/oriënteren.

Rijtest met nadruk op 'denken' (1)

Autorijden vereist:

- snel beslissen op het juiste moment;
- ingewikkeld denkproces.

Minder goed kan zijn:

- geheugen;
- informatieverwerking;
- concentratie.

Neurologische aandoening: 'denken' (2)

Deskundige let tijdens rijtest bij nadruk op **denken** op:

- volgehouden aandacht,
- selectieve aandacht,
- verdeelde aandacht,
- besluitvorming,
- oriëntatie,
- vaardigheden: bedienen/besturen, verkeersregels/tekens,
- gevaarherkenning.

Rijtest met nadruk op 'doen'

De deskundige let bij **doen** op de volgende zaken:

- Lichamelijke beperking maakt vloeiend en krachtig sturen moeilijker;
- Het bedienen van schakelaars en parkeerrem wordt moeilijker;
- Het schakelen naar een andere versnelling is lastiger;
- Als je benen niet goed kunt gebruiken, let de deskundige op:
 - gaspedaal bedienen, gedoseerd gas geven, wisselen tussen gas- en rempedaal, rempedaal bedienen, krachtig remmen of gedoseerd, koppeling bedienen en gedoseerd koppelen.

Als lichaam en nek niet goed draaien:

- met hulp van spiegels voor, achter en naast de auto zien;
- blik snel kunnen verplaatsen;
- niet slingeren tijdens het kijken;
- overig verkeer niet hinderen;
- geen gevaar zijn voor andere weggebruikers.

Clemens neemt rijles in lesauto, tweede test

- Heel apart gevoel na meer dan 50 jaar weer rijles;
- Clemens vindt het nuttig en boekt nog twee uur les erbij;
- In dezelfde lesauto doet Clemens de tweede rijtest in Leusden;
- Het resultaat was onvoldoende. Dubbeltaken verdienen aandacht;
- Zelf vond Clemens dat het rijden wel goed ging;
- CBR-advies is: een laatste test doen, maar dan in auto met automaat;

Clemens neemt les in automaat, derde test

- Clemens neemt drie rijlessen in een lesauto met automaat;
 - Hij oefent met dubbeltaken en over zijn schouder kijken;
 - Clemens is vooraf wat nerveus, vond zichzelf wel zekerder rijden.
-
- Clemens mag rijbewijs verlengen met aantekening automaat;
 - voor de duur van vijf jaar.

Na een half jaar ploeteren heeft Clemens zijn verlengde rijbewijs, vlak voordat hij 75 wordt. 'Wel tegen een hoge prijs'.

Rijgeschikt onder voorwaarden

Voorwaarden of beperkende bepalingen staan als code in brief CBR:

- Code 10.02 in brief is hoofdcodes 10 op rijbewijs in rechterkolom;
- ‘Alleen auto met automatische versnellingsbak’ zegt deze code.

Met code 10 toch in schakelauto:

- je rijbewijs ongeldig;
- mogelijk ben je onverzekerd.

Voor aanvragen rijbewijs is nodig:

- Pasfoto,
- Huidig rijbewijs,
- Ingevuld aanvraagformulier,
- Een bedrag voor legeskosten (verschilt per gemeente).

Keuring aangepaste auto

- Wijzigingen aan rem- of stuurinrichting of constructie?
- Dan voldoet auto niet meer aan oorspronkelijke typegoedkeuring.
- Herkeuring door RDW (Rijks Dienst voor het Wegverkeer) noodzakelijk, evenals een aantekening op het kentekenbewijs.

Informeer verzekeraar (1)

Informeer verzekeraar over ziekte:

- door kopie nieuw rijbewijs te sturen, of CBR-brief met besluit;
- voeg begeleidend schrijven over je situatie toe;
- Vraag om een schriftelijke reactie aan verzekeraar;
- Bewaar die reactie als bewijsstuk bij jouw polis.

Informeer verzekeraar (2)

- Waarom verzekeraar informeren?
- Waarom verzekeraar niet informeren?

Maximale pedaalkracht

- Om een auto maximaal te vertragen moet een minimale kracht van 50 kg = 500 Newtonmeter op het rempedaal uitgeoefend worden;
- Als je die druk niet haalt, is aanpassing aan het remsysteem nodig;
- Deze kracht wordt dan als beperkende bepaling op rijbewijs vermeld;

Rijtest met eigen auto of lesauto?

Rijtest met eigen auto verdient de voorkeur, tenzij:

- aard en ernst van de aandoening een verhoogd risico opleveren.

Deskundige kent gevolgen voor verkeersveiligheid:

- rijtest wordt dan in lesauto afgenomen.

Als je bent uitgenodigd in eigen auto mag je wel met lesauto komen;

- Rijtest reserveer je via mijn.cbr.nl

Voorwaarden rijtest

- Onderwerpen tijdens rijtest afhankelijk van je medische situatie;
- In de meeste gevallen is één rijtest voldoende, maximaal drie;
- Tijdens de rijtest ben je als bestuurder verantwoordelijk;
- Deskundige geeft aanwijzingen voor de te volgen route;
- Oproep voor de rijtest en je rijbewijs meenemen naar de rijtest;
- Arts CBR neemt binnen vier weken een beslissing.

Dementie

- Bij vermoeden dementie is rapport vereist van neuroloog, psychiater, klinisch geriater of specialist ouderengeneeskunde;
- Voor indelen ernst dementie geldt Clinical Dementia Rating (CDR);
- Personen met zeer lichte (CDR 0,5) of lichte vorm (CDR 1) van dementie kunnen geschikt verklaard voor bepaalde rijbewijzen.

Rijden met medicijnen

- Medicijngebruik kan gevaarlijk zijn in het verkeer;
- Je kunt bijvoorbeeld duizelig of slaperig worden of traag reageren;
- Je rijdt dan minder veilig en de kans op een ongeluk is groter;
- Elk jaar zijn er verkeersdoden door gebruik van medicatie;
- Kijk op rijveiligmetmedicijnen.nl met welk medicijn je kunt rijden;
- Bekijk de verpakking. Een gele sticker waarschuwt: 'Dit geneesmiddel kan het reactievermogen verminderen'.
- Lees de bijsluiter, kopje: 'Rijvaardigheid en het gebruik van machines'

Autorijden met medicijnen

- Categorie 0: je mag autorijden.
- Categorie I: je mag alleen rijden als je geen last hebt van sufheid, slaperigheid, duizeligheid of slecht zien.
- Categorie II: je mag de eerste dagen of weken niet rijden.
- Categorie III: je mag niet rijden zolang je dit medicijn gebruikt. Met sommige medicijnen uit categorie III kun je na een bepaalde tijd wel rijden. Kijk op rijveiligmetmedicijnen.nl

Medicijngebruik melden of niet?

- Je bent niet verplicht aan het CBR medicijngebruik te melden;
- Als je een ongeval veroorzaakt en je het CBR medicijngebruik niet hebt gemeld, kan het zijn dat de verzekeraar schade niet vergoedt;
- Neem contact op met de verzekeraar of bekijk de polisvoorwaarden;
- Je bent verplicht de Gezondheidsverklaring naar waarheid in te vullen.

Alternatieven (1): Brommobiel

Veilig Verkeer Nederland: bij goed verkeersinzicht en reactievermogen;

- als rijbewijs ongeldig is verklaard, hou je meestal AM-rijbewijs;
- brommobiel volgt autoverkeersregels, 45 km/u sticker achterop;
- mag niet op stoep of fietspad, mag niet op autowegen en snelwegen;

0 doden in 2023 bij brommobiel.

Alternatieven (2): Canta

Veilig Verkeer Nederland:

- Canta is gehandicaptenvoertuig, geen rijbewijs nodig;
- Mag op stoep, fietspad en in winkelcentra rijden en parkeren;
- Gaat 45 km/u. binnen- en buiten bebouwde kom;
- Volgt autoregels op de weg;
- Volgt voetgangersregels op de stoep.

Alternatieven (3): Scootmobiel

Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid:

- In hendel knijpen is gas geven, bij fiets remmen; hendel los is remmen;
- Kan bij schrikreactie verwarring geven. 53 doden in 2023;
- Op de stoep maximaal 6 km/uur.
- Mag overal rijden, ook op de rijbaan, behalve autowegen en snelwegen.

Zijn er vragen of opmerkingen?

PARKINSONISME CAFÉ

Bedankt voor uw aandacht!

LEVEN MET PARKINSON

Openhartig verslag van Frank Schopman

MET MEDISCH
COMMENTAAR

